

УДК 35.085:316.7:174

О. М. Петроє,
д. держ. упр., професор, завідувач відділу дослідницької діяльності університетів,
Інститут вищої освіти НАПН України

ORCID ID: 0000-0003-2941-1455

З. О. Шутовська,
аспірант, Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ORCID ID: 0000-0001-9360-2331

DOI: 10.32702/2306-6814.2022.2.127

ЗМІСТ ТА СТРУКТУРА СОЦІОКУЛЬТУРНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

O. Petroye,
Doctor of Sciences in Public Administration, Professor, Head of the Department of Research Activity of Universities,
Institute of Higher Education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine

Z. Shutovska,
Postgraduate student, Educational and Scientific Institute of Public Administration
and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

CONTENT AND STRUCTURE OF SOCIOCULTURAL COMPETENCIES OF CIVIL SERVANTS

Державна служба в Україні постійно перебуває у стані трансформації, у зв'язку зі стрімкими темпами руху до вдосконалення на фоні глобальних змін та прагнень досягнути вищого рівня професійності державних службовців. Вдосконалення існуючих вмінь, знань та навичок, підвищення кваліфікаційного рівня, утвердження культури спілкування, подолання дискримінаційних проявів та соціокультурних протиріч у будь-якій формі, налагодження міжкультурного діалогу, необхідність у політичній незаангажованості, доброчесності, прозорості, відкритості дій чиновників обумовлює зростання соціокультурних вимог до державних службовців.

Зміст та структура "соціокультурних компетентностей" широко розглядалися науковцями різних галузей знань, зокрема, і в галузі знань "публічне управління та адміністрування", що підтверджує актуальність проблеми.

Варто відзначити, що не існує єдиного усталеного визначення щодо змісту та структури соціокультурних компетентностей, що в свою чергу зумовлює різні трактування, вносячи розбіжності у розуміння змісту та структури соціокультурних компетентностей.

Отже, зміст та структура соціокультурних компетентностей вимагає більш широкого розгляду та уточнення, особливо в контексті державної служби, оскільки від їх розуміння та трактування залежить рівень професіоналізму, законності, доброчесності, прозорості, ефективності, політичної неупередженості, добросовісного виконання своїх посадових обов'язків, орієнтації на суспільні потреби, взаємодії з суспільством та громадянами України, ефективності та результативності не тільки державних службовців, а й органів державної влади.

У статті здійснено теоретичний аналіз різних поглядів науковців на зміст явища "соціокультурні компетентності" та ідентифікації їх структури. Розкрито сутність понять: "соціокультурна компетентність", "структура соціокультурних компетентностей". Запропоноване уточнене авторське визначення "соціокультурних компетентностей", з'ясовано зміст та обґрунтовано структуру соціокультурних компетентностей державного службовця.

The civil service in Ukraine is constantly in a state of transformation, due to the rapid pace of improvement to the background of global change and the desire to achieve a higher level of professionalism of civil servants. Improving existing skills, knowledge, skills, improving the level of skills, establishing a culture of communication, overcoming discrimination and sociocultural contradictions in any form, establishing intercultural dialogue, the need for political impartiality, integrity, transparency, openness of government officials causes the growth of sociocultural employees.

The content and structure of "sociocultural competencies" have been widely considered by scholars in various fields of knowledge, in particular, in the field of knowledge "public administration", which confirms the urgency of the problem.

It should be noted that there is no single well-established definition of the content and structure of sociocultural competencies, which in turn leads to different interpretations, making differences in understanding the content

and structure of sociocultural competencies. Thus, the content and structure of sociocultural competencies requires broader consideration and clarification, especially in the context of civil service, as their understanding and interpretation depends on the level of professionalism, legality, integrity, transparency, efficiency, political impartiality, conscientious performance of their duties, orientation for public needs, interaction with society and citizens of Ukraine, efficiency and effectiveness not only of civil servants but also of public authorities.

The article provides a theoretical analysis of different views of scientists on the content of the phenomenon of "sociocultural competencies" and the identification of their structure. The essence of the concepts is revealed: "sociocultural competence", "structure of sociocultural competencies". The specified author's definition of "sociocultural competencies" is offered, the content is clarified and the structure of sociocultural competencies of a civil servant is substantiated.

Ключові слова: соціокультурні компетентності, структура соціокультурних компетентностей, соціокультурні компетентності державних службовців.

Key words: sociocultural competencies, structure of sociocultural competencies, sociocultural competencies of civil servants.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

В умовах сьогодення державна служба та її посадові особи є постійним об'єктом для контролю зі сторони громадянського суспільства, оскільки саме від особистості державного службовця, його професійних компетентностей (важливе місце в структурі яких складають соціокультурні компетентності), залежить якість виконання особами своїх посадових обов'язків, внутрішніх і зовнішніх комунікацій, задоволення потреб громадян щодо отримання ними необхідної інформації, послуг та консультацій, успішність та результативність апарату державної влади, вирішення поставлених завдань на різних рівнях державного управління.

Актуальність уточнення змісту та структурного складу соціокультурних компетентностей обумовлюється необхідністю постійного вдосконалення професійних вмінь та навичок, підвищенням вимог до рівня культури спілкування, завданнями мінімізації негативних проявів у діяльності державних службовців, як-то: упередженість, заангажованість, конфлікт інтересів та ін.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ, В ЯКИХ ЗАПОЧАТКОВАНО РОЗВ'ЯЗАННЯ ДАНОЇ ПРОБЛЕМИ

Зміст соціокультурних компетентностей, як поняття, частково висвітлено у дослідженнях в галузі соціологічних, політичних, педагогічних, психологічних наук, а саме у працях: Л. Вольнової, І. Груздевої, К. Дворак, Т. Жукової, Т. Заїки, О. Квасник, С. Козлової, Л. Коломийченко, Л. Курінної, Л. Марецької, В. Махінової, О. Огієнко, С. Пахотіної, А. Полєнкової, Т. Федорової, С. Чехової та ін.

Питання структури соціокультурних компетентностей розглядали Н. Білоцерківська, М. Боліна, Л. Вольнова, І. Зимня, О. Квасник, Л. Марецька, О. Огієнко, Л. Риченкова, В. Сулейманова, а в галузі публічного управління та адміністрування різні їх аспекти досліджували Т. Василевська, С. Григор'єва, Н. Ларіна, Л. Пашко, О. М. Руденко, Н. Сидоренко, О. Слюсаренко. Належно оцінюючи доробок вчених, слід зауважити, що існуючі розробки носять досить розрізнений характер, що й зумовило необхідність їх більш детального та системного дослідження.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є з'ясування змісту та обґрунтування структури соціокультурних компетентностей державних службовців.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Зміст соціокультурних компетентностей досліджувався науковцями частіше як професійний аспект компетентностей і не має єдиного уніфікованого визначення, що істотно ускладнює та вносить розбіжності у розумінні його сутності. З огляду на вищевикладене, розглянемо деякі підходи до визначення змісту та структури соціокультурної компетентності, запропоновані дослідниками різних галузей науки.

У змістовному наповненні соціокультурних компетентностей, що тлумачаться Л. Коломийченко, І. Груздевою [1] та Л. Марецькою [2, с. 276] ми простежуємо спільні аспекти, серед яких важливу роль посідають: знання, правила, способи поведінки, культура, певні вимоги з боку соціуму, які диктують певні вимоги до поведінки та визначають умови існування особистості у суспільстві.

При розгляді змісту соціокультурних компетентностей дослідники О. Огієнко [3], В. Махінов [4], Л. Вольнова [5], Т. Заїка [6], Т. Жукова [7, с. 33], С. Чехова [8, с. 64] дотримуються єдиної думки, щодо інтегративної якості особистості, наявності певної теоретичної, професійної підготовки для практичної готовності та дії у соціальному середовищі.

На думку О. Квасник соціокультурні компетентності відносяться до якостей людини як "володіння кодом ідеально-культурного нормування, морального нормування, умінням вибирати потрібний код залежно від соціальної ситуації" [9, с. 157].

Соціокультурні компетентності в аспекті міжкультурної комунікації розглянуто С. Пахотіною [10, с. 6], С. Козловою [11, с. 43], та К. Дворак [12, с. 32—33], де дослідниці приділяють велику увагу комунікативним здібностям особистості у поєднанні з професійністю та застосуванням певних соціальних та культурних норм.

У визначенні Л. Курінної соціокультурна компетентність — це якість особистості, яка визначає рівень її соціального та культурного розвитку [13].

Під соціокультурною компетентністю А. Полєнова розуміє здатність особистості свідомо й продуктивно діяти в ситуації невизначеності, позитивно вирішуючи життєво важливі завдання соціуму [14, с. 77]. Дослідниця своїм визначенням підкреслює актуальність креативного підходу до вирішення певних завдань для їх позитивного рішення, тим самим розширюючи межі нових можливих варіантів рішень замість старих шаблонів.

Розглядаючи соціокультурну компетентність державних службовців, Т. Федорів визначає її як "здатність здійснювати продуктивний обмін елементами соціокультурного контексту, релевантними для породження і сприйняття комунікації в певній соціокультурній ситуації (вербальні, невербальні компоненти, норми, правила, цінності, ритуали, стереотипи тощо)" [15]. Таке визначення більш широко розкриває суть цього поняття і, на нашу думку, є актуальним для державних службовців, як представників народу, з одного боку, та представників влади — з іншого.

Говорячи про структуру соціокультурних компетентностей державних службовців, слід відзначити, що в сучасній літературі вона розглянута частково та здебільшого в контексті професійних компетентностей як комплексно, так і в аспекті окремих компетентностей. Саме тому ми пропонуємо розглянути деякі тлумачення структури соціокультурних компетентностей інших галузей наук, узагальнення сутнісних ознак яких ляже в основу обґрунтування та подальшого розгляду структури соціокультурних компетентностей державних службовців через призму загальних, спільних аспектів.

На думку Л. Марецької, структуру соціокультурних компетентностей визначають ключові компетенції, серед яких: мовна, соціальна, загальнокультурна, інтелектуальна, громадянська, інформаційна, етична, життєва [2, с. 276].

Часткова схожість з вищенаведеною структурою Л. Марецької прослідковується у Л. Вольнової, що виділяє соціальну, культурну, комунікативну, інтеракцію, фасилітативну, рефлексивну, перцептивну складові [5, с. 32].

Зазначимо, що спільним для обох трактувань дослідниць є соціальний та культурний компоненти, що є вкрай важливим для діяльності людини задля виключення можливих конфліктів, непорозумінь, дискримінації, упередженості дій на фоні соціальних та культурних протиріч.

На нашу думку, Л. Марецька акцентує увагу на професіоналізмі, як на процесі постійного навчання та самовдосконалення, взаємодії з оточуючим середовищем через призму етичних норм, життєвого досвіду та комунікації.

Ми вважаємо, що Л. Вольнова також виділяє значимість професійності особистості не тільки у розумінні психології відносин, а й через призму взаємодії особи з оточуючими людьми з позиції лідера, педагога, а також учасника групового процесу, в чому, власне, і проявляється фасилітативна складова соціокультурних компетентностей.

Дещо іншого підходу до трактування дотримується Н. Білоцерківська, виокремивши у структурі соціокультурних компетентностей такі компоненти: мотиваційний, когнітивний, діяльнісно-поведінковий [16].

У свою чергу І. Зимня визначає такі компоненти соціокультурних компетентностей: когнітивний, мотиваційний, ціннісно-смысловий, поведінковий [17].

У структурі соціокультурних компетентностей В. Сулейманова окреслює мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісно-поведінковий компоненти [18].

Варто зазначити схожість визначення структури Н. Білоцерківською, І. Зимньою та В. Сулеймановою у контексті мотиваційного, когнітивного та поведінкового компонентів, притаманних, на їх погляд, структурі

соціокультурних компетентностей. Проте В. Сулейманова акцентує свою увагу ще й на аспектах міжкультурності, толерантності та міжнаціональному діалозі структури соціокультурних компетентностей.

На думку О. Огієнко, соціокультурні компетентності мають дві складові: соціальну та культурну, які тісно взаємопов'язані та взаємозумовлені. Соціальна складова характеризує варіативність взаємодії людини в різних соціальних середовищах. Культурна складова розкриває власну культурну ідентичність на основі ідей міжкультурної толерантності, адекватного сприйняття культурних відмінностей, готовності брати участь у діалозі культур [3, с. 372—373].

У структурі соціокультурних компетентностей, які виокремлює О. Квасник — когнітивний, емотивний компонент, праксеологічний та способи діяльності, якими оволодів майбутній фахівець, а також його інтуїція і готовність до імпровізації [9].

У авторефераті "Формування соціокультурної компетентності майбутнього вчителя" М. Боліна визначає спеціальну систему формування соціокультурних компетентностей, що будується з позиції системно-культурологічного підходу, включаючи в себе: мотиваційно-цільовий, змістовно-процесуальний, організаційно-технологічний, критеріально-рівневий [19].

Структуру соціокультурної компетентностей Л. Риченкова представляє такими складниками: когнітивним, діяльнісно-практичним та управління емоціями [20, с. 49].

На нашу думку, М. Боліна та Л. Риченкова відзначають важливість мовленевого, культурного та ціннісного аспектів.

У дисертаційному дослідженні "Еволюція системи професійної підготовки державних службовців в Україні" С. Григор'єва наводить авторську типологію компетентностей у галузі публічного управління та адміністрування, якими має володіти державний службовець, визначаючи серед них: загальні (стратегічні, практично орієнтовані), фахові (предметні, управлінські), психолого-особистісні, що включають (ціннісно-орієнтовані, міжособистісні) [21, с. 299]. Дослідниця чітко означила структуру компетентностей, що включає: загальні, фахові, психолого-особистісні.

Враховуючи вищевикладене, ми визначили структурну схожість вказаної типології компетентностей державних службовців, запропонованою С. Григор'євою, з проаналізованими нами вище структурами соціокультурних компетентностей, що відносилися до інших сфер діяльності. Важливо відмітити факт розгляду типології компетентностей дослідниці з позицій професійності та професійного вдосконалення, що є аналогічним до підходів дослідників інших галузей наук.

На нашу думку, С. Григор'євою було розкрито широкий аспект компетентностей та проведений деталізований підхід до формування структури професійних компетентностей.

Досліджуючи комунікативну компетентність керівника органу державної влади, Л. Пашко, Н. Ларіна, О. Руденко визначають поняття комунікативної компетентності у розрізі соціокультурної компетентності, як інтегральну функціональну характеристику, що належить до соціальних представницьких компетентностей

Таблиця 1. Узагальнена видова структура соціокультурних компетентностей

№ пп	Вид соціокультурних компетентностей	Автори
1.	Когнітивні	Н. Білоцерківська, Т. Зимня, О. Квасник, Н. Ларіна, Л. Пашко, Л. Риченкова, О. Руденко, В. Сулейманова
2.	Загальнокультурні (культурні)	Л. Волонова, Н. Ларіна, Л. Марецька, Л. Пашко, О. Руденко
3.	Мовні	Н. Ларіна, Л. Марецька, Л. Пашко, О. Руденко
4.	Комунікативні	Л. Волонова, Н. Ларіна, Л. Пашко, О. Руденко
5.	Мотиваційні (мотиваційно-ціннісні (ціннісно-мотиваційні, мотиваційно-цільові)	Н. Білоцерківська, М. Боліна, І. Зимня, Н. Ларіна, Л. Пашко, О. Руденко, В. Сулейманова
6.	Фахові (професійні, предметні)	Т. Василевська, С. Григор'єва, Н. Сидоренко, О. Слюсаренко
7.	Соціальні (громадянські, інтеракційні, фасилітативні)	Л. Вольнова, Л. Марецька

керівника органу державної влади, і характеризується: мовною, культурною, прагматичною, предметною стратегічною, ілюктивною, представницькою, комунікативною компетентностями та володіння навичками спільної (групової) професійної комунікативної діяльності, а також усталеними у певному соціокультурному середовищі стратегіями і тактиками комунікативної діяльності.

Слід зауважити, що дослідники виокремлюють у структурі комунікативної особистості керівника органу державної влади такі складники: когнітивний, ціннісно-мотиваційний, комунікативний, рефлексивний, технологічний [22, с. 26—29].

Таке трактування структури комунікативної компетентності, на нашу думку, має елементи схожості з складовими структури компетентностей запропонованими С. Григорєвою, де виокремлені дослідницею загальні компетентності включають сутність комунікативних, фа-

Таблиця 2. Видова структура соціокультурних компетентностей державних службовців

№	Вид соціокультурних компетентностей	Зміст соціокультурних компетентностей
1.	Професійно-технологічні	Професійні знання, вміння, навички, досвід; технологічні вміння роботи з інформацією, пошук та її обробка
2.	Психолого-особистісні	Доброзичливість, чуйність, працьовитість, терплячість, відповідальність, миролюбність, дружелюбність, чесність, впевненість в собі та ін., а також уважність, логіку, пам'ять, самовладання, наполегливість, здатність до абстрактного мислення та ін.
3.	Морально-ціннісні	Морально духовний розвиток, моральна культура, загальнолюдські цінності)
4.	Соціально-комунікативні	Знання комунікативних засобів, здатність до ефективного спілкування, взаємодії з людьми задля досягнення цілі, адаптивність, відповідно до ситуацій та соціального середовища, соціальна поведінка
5.	Культурно-лінгвістичні	Знання культурних норм, звичаїв, традицій, толерантність, мовна та письмова грамотність, володіння іноземними мовами
6.	Етично-етнічні	Знання етичних норм та етнічних особливостей
7.	Мотиваційно-поведінкові	Обумовлюється заохоченням людини до дій через призму морального та матеріального задоволень

хові — когнітивних, психолого-особистісні — ціннісно-мотиваційних, що доводить спільність структурних елементів професійної структури компетентностей державних службовців з іншими структурами компетентностей.

Зважаючи на те, що культурний компонент є одним з основних у структурі соціокультурних компетентностей цікавим є погляд Н. Сидоренко, яка досліджуючи внутрішню композицію професійної культури державних службовців виділяє її структурні базові компоненти (професійні цінності, професійні норми, професійну мотивацію діяльності, професійно важливі якості особистості) та структурні компетентнісні компоненти: професійні знання, професійні вміння, професійні навички та професійний досвід [23].

На нашу думку, соціокультурні компетентності тісно пов'язані з етичними компетентностями публічних службовців, структуру яких запропонувала Т. Василевська. На думку дослідниці, ця структура складається з:

1. Теоретичних знань етичних засад професійної діяльності.
2. Практичних умінь і навичок виконання професійної діяльності.
3. Набору особистісних якостей.
4. Етичної чутливості та готовності професіонала до реалізації професійної діяльності на основі моральних цінностей та професійно-етичних принципів, а також вияву етичнокоректної поведінки в ситуаціях морального вибору.

Авторка зазначає, що моральні й професійно-етичні виміри присутні в усіх сферах діяльності публічного службовця, етична компетентність стає базовою компетенцією кожного публічного службовця й не обмежується окремими галузями управління або посадовцями [24].

У авторефераті "Діяльність органів державної влади з професійного вдосконалення й кар'єрного розвитку державних службовців (світовий досвід і його застосування в Україні)" О. Слюсаренко використовує системний підхід до з'ясування складу і структури загальної компетентності кадрів, надаючи класифікацію типових емпірично виявлених складових професійної компетентності державних службовців, що включає такі групи компетентностей:

1. Групи А. Предметні (спеціалізовані за видами діяльності) компетентності: інтелектуально-знаннєві; творчо-інноваційні; ціннісно-орієнтаційні; діалогокомунікаційні.
2. Групи Б. Загальні компетентності (не виражають конкретної предметності в діяльності): освіченість, кваліфікованість, досвідченість; уміння, навички; готовність, здатність, спроможність; особистість, особисті якості, характер.
3. Група В. Інтегровані або комбіновані компетентності: лідерство; працездатність, результативність; якість роботи, ефективність; самостійність; синтез розуму, таланту та мужності [25].

Запропоновану О. Слюсаренко структуру типових емпірично виявлених складових професійної компетентності ми вважаємо чітко сформованою і як таку, що висвітлює актуальні для державних службовців ас-

пекти кваліфікованості, обізнаності, аналітичності, працездатності, комунікативності, результативності, у поєднанні з застосуванням певних знань, умінь та навичок, а також притаманними лідерськими якостями.

На основі аналізу вищенаведених типів структур соціокультурних компетентностей нами було визначено найбільш уживані та змістовно-повторювані авторами компоненти соціокультурних компетентностей (табл. 1).

Враховуючи вищевикладене, відзначимо схожість складових компонентів структур соціокультурних компетентностей, що досліджувалися у різних галузях науки, зокрема, і в галузі публічного управління та адміністрування. Водночас зауважимо, що розглянуті вище структури включають як схожі, так і різнопланові компоненти, що можуть бути доповнені або виключені, в залежності від галузі наук, в якій вони розглядаються.

Як засвідчують результати цього дослідження щодо змістовного наповнення соціокультурних компетентностей, існують різні підходи до його ідентифікації у працях дослідників різних галузей знань, що засвідчують їх полісемію, відсутність єдиного та точного визначення за певними критеріями та аспектами.

Тому, узагальнюючи отримані у цьому дослідженні нові дані та враховуючи наші попередні теоретичні розробки [26], є необхідним уточнити визначення соціокультурних компетентностей державних службовців, розглядаючи їх як інтегровану якість особистості з необхідними позитивними рисами характеру, знаннями, вміннями, навичками, діючої з дотриманням принципів державної служби, поваги гідності людини, дотримання прав і свобод людини та громадянина, з готовністю до виконання своїх посадових обов'язків у межах етичної поведінки державних службовців, через призму моральності, чесності, неупередженості, соціальної адекватності, культурно-ціннісної орієнтації, застосовуючи особистісні якості та правила культури спілкування задля ефективного здійснення посадових компетенцій (повноважень) на умовах задоволення соціокультурних потреб людини і громадянина у полікультурному середовищі.

З'ясовані сутнісні ознаки соціокультурних компетентностей державних службовців, дозволяють визначити комплекс їх соціокультурних компетентностей, що включає найбільш важливі та затребувані, на нашу думку, структурні компоненти, необхідні для ефективного виконання державними службовцями їх компетенцій (повноважень) (табл. 2).

Таким чином, основу соціокультурних компетентностей державних службовців складають: професійно-технологічні, психолого-особистісні, морально-ціннісні, соціально-комунікативні, культурно-лінгвістичні, етично-етнічні та мотиваційно-поведінкові компетентності.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

1. У результаті дослідження розкрито сутність соціокультурних компетентностей державних службовців, що розглядається нами як феномен, що являє собою інтегровану якість особистості з необхідними позитивними рисами характеру, знаннями, вміннями, навичками, діючої з дотриманням принципів державної служ-

би, поваги гідності людини, дотримання прав і свобод людини та громадянина, з готовністю до виконання своїх посадових обов'язків у межах етичної поведінки державних службовців, крізь призму моральності, чесності, неупередженості, соціальної адекватності, культурно-ціннісної орієнтації, застосовуючи особистісні якості та правила культури спілкування задля ефективного здійснення посадових компетенцій (повноважень) на умовах задоволення соціокультурних потреб людини і громадянина у полікультурному середовищі.

2. Узагальнено, досліджувані у різних галузях знань, найчастіше уживані та змістовно-повторювані авторами компоненти соціокультурних компетентностей та визначено їх видову структуру: когнітивні; мовні; комунікативні; мотиваційні (мотиваційно-ціннісні, ціннісно-мотиваційні, мотиваційно-цільові); фахові (професійні, предметні); соціальні (громадянські, інтеракційні, фасилітаційні).

3. На основі аналізу різних структур соціокультурних компетентностей, узагальнення їх видової структури та враховуючи сутнісні ознаки феномену соціокультурних компетентностей державних службовців, визначено та обгрунтовано структуру соціокультурних компетентностей державних службовців. Ця структура включає комплекс структурних, найбільш необхідних та затребуваних компонентів соціокультурних компетентностей, необхідних для ефективного виконання державними службовцями їх компетенцій (повноважень): професійно-технологічні, психолого-особистісні, морально-ціннісні, соціально-комунікативні, культурно-лінгвістичні, етично-етнічні та мотиваційно-поведінкові.

4. Перспективними для подальших досліджень є узагальнення міжнародних стандартів соціокультурних компетентностей державних службовців.

Література:

1. Груздева И.В. Социокультурная компетентность: ее культурологические аспекты, сущность, подходы к определению. Современные проблемы науки и образования. 2015. № 1. URL: <http://www.science-education.ru/121-19433> (дата звернення: 05.01.2022).
2. Марецька Л.П. Зміст і структура соціокультурної компетентності вчителя української мови. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. пр. / редкол.: Т.І. Сущенко (голов. ред.) та ін. Запоріжжя: КПУ, 2012. Вип. 27 (80). С. 275—279.
3. Огієнко О.І. Соціокультурна компетентність у професійній підготовці майбутнього фахівця. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2013. № 4. С. 368—375. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2013_4_48 (дата звернення: 05.01.2022).
4. Махінов В. Формування соціокультурної компетентності майбутніх вчителів у контексті культурологічної парадигми освіти та розвитку соціальних комунікацій. Психолого-педагогічні проблеми сільської школи: збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / ред. кол.: Побірченко Н.С. (гол. ред.) та інші. Умань: ПП Жовтий О.О., 2010. Вип. 34. 304 с. URL: <http://biog.in.ua/psihologo-pedagogichni-problemi-v2.html> (дата звернення: 05.01.2022).

5. Вольнова Л.М. Соціокультурна компетентність як складова підготовки студентів — майбутніх фахівців системи діяльності "людина-людина". Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова: зб. наук. праць. Серія № 12. Психологічні науки. Вип. 28 (52). К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2009. С. 137—145. URL: http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/9354/volnova.SKkompet.u_pidgot..PDF?sequence=1 (дата звернення: 05.01.2022).

6. Заїка Т. Компетентнісний підхід у культурфілософському контексті: особливості термінологічних визначень ISSN 2226-0994. Вісник ХНУ імені В.Н. Каразіна. Серія "Філософія. Філософські перипетії". Вип. 62. 2020. URL: [file:///C:/Users/Igor/Downloads/16243-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%-20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%82%96-32554-1-10-20201130%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Igor/Downloads/16243-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%-20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%82%96-32554-1-10-20201130%20(1).pdf) (дата звернення: 05.01.2022).

7. Жукова Т.А. Педагогическая технология формирования социокультурной компетентности будущих учителей: дисс. ... канд. пед. наук: 13.00.08. Самара, 2007. 202 с.

8. Чехова С.Э. Роль и место социокультурной компетентности в подготовке студентов вуза: дисс. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Волжская государственная инженерно-педагогическая академия. Нижний Новгород, 2003. 215 с.

9. Квасник О.В. Педагогічні технології формування соціокультурної компетентності у майбутніх інженерів. Науковий вісник Миколаївського державного університету: зб. наук. праць. Вип. 23: Педагогічні науки. Т. 2 / за заг. ред. В.Д. Будака, О.М. Пехоти. Миколаїв: МДУ, 2008. С. 154—160.

10. Пахотина С.В. Формирование социокультурной компетентности студентов неязыковых факультетов педагогического вуза (на примере факультета физической культуры): автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08. Ишим, 2007. 20 с.

11. Колова В. Формирование социокультурной компетентности будущих специалистов: дисс. ... канд. пед. наук: 13.00.08. Челябинск, 2002. 190 с.

12. Дворак Е.В. Педагогические условия становления социокультурной компетентности студентов технического вуза: дисс. ... канд. пед. наук: 13.00.01. Иркутск, 2006. 196 с.

13. Курінна Л.В. Соціокультурна компетентність: дефінітивний аналіз поняття. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2017. Вип. 52. С. 159—168. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pfto_2017_52_23 (дата звернення: 05.01.2022).

14. Поленова А.Ю. Формирование социокультурной компетентности учащейся молодежи средствами письменной коммуникации: дисс. ... канд. пед. наук: 13.00.05. Ростов-на-Дону, 2006. 194 с.

15. Федорів Т.В. Комунікативна акомпетентність і параметри. Теор. та практ. держ. управ. 2010. Вип. 4. С. 399—405.

16. Білоцерківська Н.Г. Формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів у процесі вивчення гуманітарних дисциплін: автореф. дисс. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Харк. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Х., 2009. 20 с.

17. Зимняя И.А. Ключевые компетенции — новая парадигма результата образования. М.: Высшее образование сегодня. 2003. № 5. С. 6—14.

18. Сулейманова П.В. Национально-культурные центры как средство формирования социокультурной компетентности студентов. Современные проблемы науки и образования. 2013. № 6. URL: <https://science-education.ru/ru/article/view?id=11137> (дата звернення: 05.01.2022).

19. Болина М.В. Формирование социокультурной компетентности будущего учителя: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08. Челябинск, 2001. 19 с.

20. Рыченкова Л.А. Формирование социокультурной компетентности будущих учителей иностранных языков: дисс. ... канд. пед. наук: 13.00.08. Государственное образовательное учреждение высшего профессионального образования "Волгоградский государственный педагогический университет". Волгоград, 2008. 203 с.

21. Григор'єва С.М. Еволюція системи професійної підготовки державних службовців в Україні: дисс. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.03. Дніпро, 2019. 311 с.

22. Пашко Л.А. Комунікативна компетентність керівника: навч.-метод. матеріали / упоряд. Г.І. Бондаренко. К.: НАДУ, 2013. 76 с.

23. Сидоренко Н.С. Структурні компоненти професійної культури державних службовців. Аспекти публічного управління. Національна академія державного управління при Президенті України, Дніпропетровський регіональний інститут державного управління. 2013. № 1 (1). С. 84—94 URL: <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:c0ik3NxVf-0J:https://aspects.org.ua/index.php/journal/article/download/517/506/+&cd=4&hl=uk&ct=clnk&gl=ua> (дата звернення: 05.01.2022).

24. Василевська Т.Е. Етичні компетентності публічних службовців в контексті реформування публічного управління: зб. наук. праць "Теорія та практика державного управління". № 1 (60). 2018. С. 155—161.

25. Слюсаренко О.М. Діяльність органів державної влади з професійного вдосконалення й кар'єрного розвитку державних службовців (світовий досвід і його застосування в Україні): автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. 25.00.03. Дніпропетр. регіон. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Презид. України. Д., 2007. 20 с.

26. Шутовська З.О. Основні поняття та зміст соціокультурних компетентностей державних службовців. Наукові перспективи. Серія "Державне управління". Вип. 10 (16). 2021. С. 192—206. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/591> (дата звернення: 05.01.2022).

References:

1. Gruzdeva, I. V. (2015), "Sociocultural competence: its cultural aspects, essence, approaches to definition", *Sovremennye problemy nauki i obrazovaniya*, vol.1, available at: <http://www.science-education.ru/121-19433> (Accessed 5 January 2022).

2. Maretska, L. P. (2012), "The content and structure of socio-cultural competence of Ukrainian language teachers", *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh*: zб. nauk. pr. [Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii

i zahalnoosvitnii shkolakh; collection of scientific works], vol. 27 (80), pp. 275—279.

3. Ohienko, O. I. (2013), "Sociocultural competence in the professional training of future specialists", *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii*, vol. 4, pp. 368—375, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2013_4_48 (Accessed 5 January 2022).

4. Makhinov, V. (2010), "Formation of socio-cultural competence of future teachers in the context of the culturological paradigm of education and development of social communications", *Psykhologo-pedahohichni problemy silskoi shkoly*, vol. 34, pp. 41—48, available at: <http://biog.in.ua/psihologo-pedagogichni-problemi-v2.html> (Accessed 5 January 2022).

5. Volnova, L. M. (2009), "Socio-cultural competence as a component of training students — future specialists of the system of activity "man-man", *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova*, vol. 28 (52), pp. 137—145, available at: http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/9354/volnova.SKkompet.-u_pidgot..PDF?sequence=1 (Accessed 5 January 2022).

6. Zaika, T. (2020), "Competence approach in the cultural-philosophical context: features of terminological definitions", *Visnyk KhNU imeni V. N. Karazina*, vol. 62, available at: [file:///C:/Users/Igor/Downloads/16243-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-32554-1-10-.20201130%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Igor/Downloads/16243-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-32554-1-10-.20201130%20(1).pdf) (Accessed 5 January 2022).

7. Zhukova, T. A. (2007), "Pedagogical technology of formation of sociocultural competence of future teachers", Ph.D. dissertation, Pedagogical sciences, Samara, Russia.

8. Chehova, S. E. (2003), "The role and place of socio-cultural competence in the training of university students", Ph.D. dissertation, Pedagogical sciences, Volzhskaya 268 state engineering and pedagogical academy, Nizhny Novgorod, Russia.

9. Kvasnyk, O. V. (2008), "Pedagogical technologies of formation of sociocultural competence in future engineers", *Naukovyi visnyk Mykolaivskoho derzhavnoho universytetu. Pedahohichni nauky*, vol. 23, no. 2, pp. 154—160.

10. Pahotina, S. V. (2007), "Formation of socio-cultural competence of students of non-linguistic faculties of a pedagogical university (on the example of the faculty of physical culture)", Abstract of Ph.D. dissertation, Pedagogical sciences, Ishim, Russia.

11. Kolova, V. (2002), "Formation of socio-cultural competence of future specialists", Abstract of Ph.D. dissertation, Theory and methodology of vocational education, Chelyabinsk, Russia.

12. Dvorak, E. V. (2006), "Pedagogical conditions for the formation of socio-cultural competence of students of a technical university", Abstract of Ph.D. dissertation, Theory and methodology of vocational education, Irkutsk, Russia.

13. Kurinna, L. V. (2007), "Social and cultural competence: a definitional analysis of the witness", *Pedagogika formuvannya tvorchoyi osobistosti u vischii zagalnoosvitnii shkolakh*, vol. 52, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pfto_2017_52_23 (Accessed 5 January 2022).

14. Polenova, A. Yu. (2006), "Formation of socio-cultural competence of students by means of written

communication", Ph.D. dissertation, Pedagogical sciences, Rostov-on-Don, Russia.

15. Fedoriv, T. V. (2010), "Communicative competence and parameters", *Theor. that practice. holding management*, vol. 4.

16. Bilotserkivska, N. G. (2009), "Formation of social and cultural competence of future teachers in the process of education of humanities disciplines", Abstract of Ph.D. dissertation, Pedagogical sciences, Kharkiv National Pedagogical University named after G. S. Skovorody, Kharkiv, Ukraine.

17. Zimnyaya, I. A. (2003), "Key competencies — a new paradigm of the result of education", *Vyisshee obrazovanie segodnya*, vol. 5.

18. Suleymanova, P. V. (2013), "National-cultural centers as a means of forming the socio-cultural competence of students", *Sovremennyye problemy nauki i obrazovaniya. Modern problems of science and education*, vol. 6, available at: <https://scienceeducation.ru/ru/article/view?id=11137> (Accessed 5 January 2022).

19. Bolina, M. V. (2001), "Formation of socio-cultural competence of the future teacher", Abstract of Ph.D. dissertation, Pedagogical sciences, Chelyabinsk, Russia.

20. Ryichenkova, L. A. (2008), "Formation of socio-cultural competence of future teachers of foreign languages", Ph.D. dissertation, Pedagogical sciences, Volgograd State Pedagogical University, Volgograd, Russia.

21. Hryhorieva, S. M. (2019), "Evolution of the system of professional training of state services in Ukraine", Ph.D. dissertation, Governance, Dnipro, Ukraine.

22. Pashko, L. A., Larina, N. B. and Rudenko, O. M. (2013), "Communicative competence of the head", *National Academy for Public Administration Under the President of Ukraine*, Kyiv, Ukraine.

23. Sydorenko, N. S. (2013), "Structural components of professional culture of civil servants. Aspects of public administration", *National Academy of Public Administration under the President of Ukraine, Dnipropetrovsk Regional Institute of Public Administration*, vol. 1 (1), available at: <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:c0ik3NxVf-0J:https://aspects.org.ua/index.php/journal/article/download/517/506/+&cd=4&hl=uk&ct=clnk&gl=ua> (Accessed 5 January 2022).

24. Vasylevska, T. E. (2018), "Ethical competences of public servants in the context of public administration reform", *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia: zb. nauk. pr., [Theory and Practice of Public Administration: coll. Science. Proceedings]*, vol. 1 (60), pp. 155—161.

25. Sliusarenko, O. M. (2007), "Activities of public authorities for professional development and career development of civil servants (world experience and its application in Ukraine)", Abstract of Ph.D. dissertation, Governance, Dnipropetrovsk Regional Institute of Public Administration, National Academy for Public Administration Under the President of Ukraine, Dnipro, Ukraine.

26. Shutovska, Z. O. (2021), "Basic concepts and content of socio-cultural competencies of civil servants", *Scientific perspectives. Series "Public Administration"*, vol. 10 (16), pp. 192—206, available at: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/591> (Accessed 5 January 2022).

Стаття надійшла до редакції 09.01.2022 р.